

Vergaderjaar 2021–2022

32 317

JBZ-Raad

Nr. 770

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 8 juli 2022

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Ministers van Justitie en Veiligheid en voor Rechtsbescherming over de brief van 28 juni 2022 over:

- De geannoteerde agenda van de informele JBZ-Raad van 11 en 12 juli 2022 (Kamerstuk 32 317, nr. 767).
- Verslag van de formele JBZ-Raad van 9–10 juni 2022 (Kamerstuk 32 317, nr. 764)
- Reactie op verzoek commissie over de aanbevelingen van het Adviescollege ICT-toetsing om op nationaal niveau het risico op verdere uitloop van het project realisatie JBZ-systemen te beperken (Kamerstuk 32 317, nr. 762)
- Fiche: Richtlijn en aanbeveling strategische rechtszaken tegen publieke participatie.
- Fiche: Voorstel voor de richtlijn inzake de status van langdurig ingezetene derdelanders (Kamerstuk 22 112, nr. 3439)
- Fiche: Richtlijn inzake enkelvoudige toelatingsprocedure en de gecombineerde vergunning voor verblijf en arbeid (GVVA) (Kamerstuk 22 112, nr. 3440)
- Antwoorden op vragen commissie over de geannoteerde agenda JBZ-Raad op 9 en 10 juni 2022 (Kamerstuk 32 317, nr. 760) (resterende vragen) (Kamerstuk 32 317, nr. 765)
- Fiche: Verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik (Kamerstuk 22 112, nr. 3455)

De vragen en opmerkingen zijn op 4 juli 2022 aan de Ministers van JV en voor Rechtsbescherming voorgelegd. Bij brief van 6 juli 2022 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Van Meenen

Adjunct-griffier van de commissie,
Burger

Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de bewindspersonen

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Geannoteerde agenda van de informele JBZ-Raad van 11 en 12 juli 2022

Huidige uitdagingen op het gebied van grensoverschrijdende rechtsbescherming van kwetsbare personen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de inzet van de Minister ten aanzien van de bescherming van kwetsbare volwassenen in de Europese Unie (EU). Zij vragen of de Minister nader kan onderbouwen waarom zij geen voorbereidingen treft naar aanleiding van de Raadsconclusies om de gevolgen van het Haags Verdrag inzake de internationale bescherming van volwassenen verder in kaart te brengen en de Kamer te informeren over de voortgang. Deze leden stellen dat het een onwenselijke situatie is dat rechters dit verdrag, dat door Nederland niet is geratificeerd, nog altijd anticiperend toepassen zonder dat daar een goede wettelijke grondslag voor is. Zolang ratificatie uitblijft, is het nog altijd maar de vraag of rechterlijke beslissingen in het buitenland ten aanzien van curatele, bewindvoering of mentorschap worden erkend, met mogelijk alle nadelige gevolgen van dien. Waarom kiest de Minister ervoor te wachten op eventuele regelgeving uit Brussel en legt zij de oproep van het Frans voorzitterschap om over te gaan tot ratificatie naast zich neer?

Antwoord

Het Haags Verdrag inzake de internationale bescherming van volwassenen van 13 januari 2000 is op 1 januari 2009 in werking getreden. Op dit moment zijn tien lidstaten partij bij het verdrag. Nederland heeft het verdrag nog niet geratificeerd. De reden hiervan is dat ratificatie en uitvoering van het verdrag inzet van capaciteit en financiële middelen vraagt, niet alleen voor het opstellen van de wetsvoorstellen maar ook voor de verplichte instelling van een Centrale Autoriteit. Een dergelijke autoriteit brengt jaarlijks kosten met zich. Deze kosten houden verband met het uitvoeren van taken bij de samenwerking tussen de verschillende verdragspartijen en het nemen van passende maatregelen bij de informatie-uitwisseling over de toepasselijke wetgeving en beschikbare diensten tussen de rechterlijke instanties en andere bevoegde autoriteiten en bij verzoeken om bijstand vanuit andere verdragspartijen. Na de inwerkingtreding van het verdrag is om financiële redenen niet gekozen voor het opstarten van het ratificatieproces. Hierbij was mede een belangrijke overweging dat het verdrag in de rechtspraktijk wordt toegepast zonder dat Nederland partij is en de rechtspraktijk inmiddels in grensoverschrijdende situaties zo zijn weg heeft gevonden bij de bescherming van volwassenen die onvoldoende in staat zijn hun belangen te behartigen.¹ Ratificatie van het verdrag kan wel de rechtszekerheid bevorderen en voor Nederlandse burgers die naar het buitenland reizen een verbeterde bescherming bieden. Er zijn momenteel echter geen middelen gereserveerd voor de instelling van een Centrale Autoriteit. Daarbij komt dat het huidige kabinet, mede in het licht van het coalitieakkoord (Bijlage bij Kamerstuk 35 788, nr. 77), bij de inzet van de ambtelijke capaciteit bij de opgaven op het terrein van het personen- en familierecht op dit moment

¹ Zie Kamerstuk 33 054, C

andere prioriteiten stelt. Tegelijkertijd is de Europese Commissie (Commissie) bezig met een onderzoek naar de civielrechtelijke aspecten van de grensoverschrijdende bescherming van kwetsbare volwassenen en treft zij voorbereidingen voor een mogelijk wetgevingsinitiatief. Het kabinet staat hier positief tegenover. De implementatie van een EU-regeling acht het kabinet een passend moment om de ratificatie van het Haags Verdrag opnieuw te bezien.

EU-richtlijn slachtofferrechten

De leden van de VVD-fractie steunen de Minister in het streven slachtofferrechten beter te waarborgen. Kan de Minister nader toelichten wat de inzet is bij de bespreking van dit onderwerp tijdens de informele JBZ-raad van 11–12 juli a.s.? Welke rol ziet de Minister dat Eurojust mogelijk kan vervullen voor de uitwisseling van slachtoffergegevens? Wat vindt de Minister belangrijk om naar voren te brengen bij de discussie over toegankelijkheid van schadefondsen voor slachtoffers? De leden van de VVD-fractie vragen ook wat de Minister kan inbrengen ten behoeve van de verbetering van privacy van slachtoffers.

Antwoord

Het is van groot belang dat slachtoffers van criminaliteit zich overal in de EU kunnen beroepen op een minimumniveau aan voorzieningen en rechten. Het toezicht van de Commissie op de implementatie van de richtlijn die daartoe strekt is daarom belangrijk. Het kabinet is voorstander van maatregelen voor slachtoffers die daadwerkelijk verbetering brengen in hun positie, met andere woorden; waarvan de praktijk profiteert. Het kabinet wil voorkomen dat nieuwe maatregelen vooral leiden tot nieuwe structuren en regelingen die weinig toegevoegde waarde hebben voor de rechtspraktijk/het individuele slachtoffer. Het kabinet vindt dat schadefondsen toegankelijk moeten zijn voor slachtoffers. De ervaring leert echter dat schadevergoeding in grensoverschrijdende situaties vaak moeilijk te realiseren is. In principe staat het kabinet positief tegenover een rol voor Eurojust als deze kan bijdragen aan de verbetering van de uitwisseling van slachtoffergegevens na grootschalige calamiteiten zoals een terroristische aanslag met het oog op het informeren van naasten en nabestaanden. Op het terrein van privacy wil het kabinet inzetten op het uitwisselen van *good practices* die een oplossing bieden voor de praktische dilemma's daarbij.

Fiche: Verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de aanpak tot bestrijding van online seksueel kindermisbruik als onderdeel van de bredere inzet op illegale en onwenselijke content. De Europese Commissie (EC) constateert terecht dat het huidige systeem veel te veel is gebaseerd op vrijwillige detectie en melding door bedrijven en onvoldoende effectief is gebleken om kinderen te beschermen. De IWF concludeerde in 2020 dat 77% van het gevonden beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik in Nederland wordt gehost. Mede om die reden is het noodzakelijk aanvullende maatregelen te treffen Child Sexual Abuse (CSA) te bestrijden en te voorkomen. De leden van de VVD-fractie steunen de zorgplicht waarbij aanbieders van internetdiensten een inspanningsplicht krijgen om niet alleen reactief maar ook proactief de verspreiding van materiaal van CSA tegen te gaan. Hoe verhoudt deze inspanningsverplichting zich tot de

nieuwe regels van de verordening terroristische online inhoud (TOI-verordening) en de op te richten bestuurlijke autoriteit?

Antwoord

De verordening terroristische online-inhoud (TOI-verordening) ziet enkel op terroristische online-inhoud. De TOI-verordening verplicht lidstaten tot het aanwijzen van een autoriteit. Voor Nederland wordt dat de Autoriteit online Terroristisch en Kinderpornografisch Materiaal (hierna: ATKM). De TOI-verordening verplicht alle aanbieders van hostingdiensten in hun algemene voorwaarden te melden hoe ze de verspreiding van terroristische online-inhoud tegengaan. Tevens dienen zij aanvullende specifieke maatregelen te treffen om de verspreiding van terroristische online-inhoud tegen te gaan indien een aanbieder is blootgesteld aan terroristische online-inhoud. In dat geval ontvangt een aanbieder een zogenaamd «blootstellingsbesluit» van de ATKM. De verplichting om op grond van de TOI-verordening specifieke maatregelen te treffen geldt dus als daartoe een specifiek (blootstellings)besluit is genomen en kan alleen worden opgelegd aan aanbieders van hostingdiensten.

Het voorstel voor een verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik ziet op online seksueel kindermisbruik. Op grond van het onderhavige voorstel dient in ieder geval één coördinerende autoriteit te worden aangewezen die wordt belast met de uitvoering en handhaving van de verordening. De voorgestelde verordening verplicht aanbieders van hostingdiensten en interpersoonlijke communicatiediensten er verder toe het risico van het gebruik van die dienst voor het misbruik van kinderen te identificeren, analyseren en beoordelen. Vervolgens dienen zij mitigerende maatregelen te nemen om die risico's te minimaliseren en daarover elke drie maanden aan de coördinerende autoriteit te rapporteren. Deze verplichtingen op grond van de voorgestelde verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik gelden dus in zijn algemeenheid voor alle aanbieders van hostingdiensten en aanbieders van interpersoonlijke communicatiediensten.

Naast de (uitvoeringswet) TOI-verordening en het voorstel ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik wordt momenteel ook gewerkt aan het wetsvoorstel bestuursrechtelijke aanpak online kinderpornografisch materiaal. Dit wetsvoorstel attribueert de taken aan de ATKM op het terrein van de aanpak van online seksueel kindermisbruik. De reikwijdte van dit wetsvoorstel is beperkt tot in Nederland gevestigde dienstverleners. In dit wetsvoorstel is onder meer een zorgplicht voor bedrijven opgenomen die de betreffende aanbieder verplicht alle redelijkerwijs te nemen maatregelen te treffen om kinderpornografisch materiaal ontoegankelijk te maken. Het opleggen van een zorgplicht is mogelijk indien een aanbieder van hostingdiensten regelmatig in aanraking komt met online kinderpornografisch materiaal en daar onvoldoende tegen optreedt en geschiedt bij besluit van de Autoriteit. De verplichting op grond van het wetsvoorstel om passende en evenredige maatregelen te treffen geldt dus als daartoe door de Autoriteit een besluit is genomen en kan worden opgelegd aan een aanbieder van hostingdiensten. De precieze verhouding tussen de zorgplicht uit het wetsvoorstel en de inspanningsplicht die ligt besloten in de voorstellen van de Commissie vergt nadere bestudering.

De leden van de VVD-fractie begrijpen de wens van de EC voor een nieuw op te richten EU Centrum ter voorkoming en bestrijding van CSA, op te richten in Den Haag om onder andere goed te kunnen samenwerken met Europol. Kan de Minister bevestigen, dat wanneer wordt gekozen voor een EU-centrum, Den Haag een logische keuze is? Is de Minister al in gesprek met andere landen om te bezien of zij zouden kunnen instemmen met Den Haag? De leden van de VVD-fractie vragen voorts welke andere Nederlandse kandidaturen voor EU-agentschappen er momenteel zijn en of de Minister kan verklaren waarom de EC met het onderhavige voorstel afwijkt van de gebruikelijke procedure bij de toekenning van vestigingslocaties van EU-agentschappen?

Antwoord

Het kabinet steunt huisvesting van het EU-centrum bij haar partner, Europol, in Den Haag. Het kabinet houdt daarbij rekening met andere Nederlandse kandidaturen voor EU-agentschappen en neemt in ogenschouw dat de Commissie met het voorstel afwijkt van de gebruikelijke procedure bij de toekenning van vestigingslocaties van EU-agentschappen. De nabijheid van Europol heeft voor het EU-centrum onder andere voordelen voor de voorziene nauwe samenwerking, veilige informatie-uitwisseling en gedeeld gebruik van veilige infrastructuur, ook in samenwerking met de private sector. Het kabinet kan zich voorstellen dat deze redenen aanleiding waren voor de Commissie om Den Haag al op te nemen als vestigingslocatie voor het EU-centrum. Het kabinet is in gesprek met andere lidstaten over de vestiging van het EU-centrum. In Europees verband wordt gesproken over de vestigingsplaats voor de nieuwe anti-witwas autoriteit (AMLA). Zoals de Minister van Financiën u heeft laten weten in haar brief met Kamerstuk 31 477, nr. 76 (d.d. 30 mei jl.) treft het kabinet op dit moment de voorbereidingen voor een competitief Nederlands bod hiervoor.

Deze leden vragen voorts aandacht voor een mogelijke versnippering van verantwoordelijkheden, wanneer er naast Europol, de nieuwe bestuurlijke autoriteit die momenteel in oprichting is, het Team ter Bestrijding van Kinderpornografie en Kindersekstoerisme (TBKK) bij de politie, het Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM) een nieuw EU-centrum wordt opgericht. Welke specifieke maatregelen worden getroffen om doublures zoveel mogelijk te voorkomen?

Antwoord

Het kabinet beziet het voornemen tot oprichting van een EU-centrum positief. Volgens het kabinet ligt de meerwaarde van een EU-centrum zowel in de uitwisseling, op Europees niveau, van *best practices* tussen de lidstaten en aanbieders van internetdiensten op het gebied van preventie, slachtofferhulp en het verwijderen van materiaal van seksueel kindermisbruik van het internet als in het aanjagen van innovatie en het doen van onderzoek naar nieuwere fenomenen zoals live-streaming. Ook zou het EU-centrum een rol kunnen spelen bij ondersteunen van derde landen met het verhogen van hun weerbaarheid tegen online seksueel kindermisbruik zodat ook internationaal aansluiting wordt gevonden bij de aanpak van daarvan. Tijdens de onderhandelingen zal actief worden ingezet op het voorkomen van doublures.

In het licht van het voorgaande vragen voornoemde leden voorts wat de exacte verschillen zijn tussen de systematiek van de TOI-verordening en

de voorliggende voorstellen om de bestrijding en het voorkomen van CSA te bevorderen.

Antwoord

Er is een aantal verschillen tussen de TOI-verordening en de voorgestelde verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik. Vooropgesteld dient te worden dat de TOI-verordening enkel ziet op terroristische online-inhoud en de voorgestelde verordening ziet op de voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik, waaronder kinderpornografisch materiaal en *grooming* (digitaal kinderlokken) vallen.

De TOI-verordening ziet alleen op aanbieders van hostingdiensten en geeft de Autoriteit de bevoegdheid om een verwijderbevel uit te vaardigen dat binnen 1 uur dient te worden opgevolgd. De Autoriteit kan een verwijderbevel uitvaardigen aan een aanbieder van hostingdiensten in een andere lidstaat. De TOI-verordening bevat een procedure voor het toetsen van een uit het buitenland afkomstig verwijderbevel door de Nederlandse autoriteit. Daarnaast kan de ATKM, zoals hierboven gesteld, aanbieders van hostingsdiensten die zijn «blootgesteld» aan terroristische online-inhoud via een «blootstellingsbesluit» verplichten aanvullende specifieke maatregelen te treffen om dit in de toekomst te voorkomen.

De voorgestelde verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik bevat, net als de TOI-verordening, verplichtingen voor aanbieders van hostingdiensten, maar ook voor aanbieders van interpersoonlijke communicatiediensten en enkele bevoegdheden ten aanzien van zogeheten *internet access providers* en *software application stores*. De voorgestelde verordening ziet op de bestrijding van zowel kinderpornografisch materiaal als van *grooming*. De voorgestelde verordening verplicht aanbieders van hostingdiensten en interpersoonlijke communicatiediensten er toe het risico van het gebruik van die dienst voor het misbruik van kinderen te identificeren, analyseren en beoordelen. Vervolgens dienen deze aanbieders mitigerende maatregelen te nemen en daarover elke drie maanden aan de coördinerende autoriteit te rapporteren. In het BNC-fiche, met name in de paragraaf over proportionaliteit, zijn de zorgen van het kabinet verwoord.

Op grond van de voorgestelde verordening dient er in ieder geval één coördinerende autoriteit te worden aangewezen die toeziet op de uitvoering en handhaving van de verordening. De coördinerende autoriteit kan bij een andere administratieve of gerechtelijke autoriteit verzoeken om een detectiebevel, verwijderbevel en een blokkeerbevel verzoeken. Dergelijke bevelen kunnen alleen worden uitgevaardigd tegen aanbieders die gevestigd zijn in de lidstaat van de coördinerende autoriteit. Een detectiebevel verplicht een aanbieder van hostingdiensten of interpersoonlijke communicatiediensten ertoe specifieke maatregelen te treffen om online kindermisbruik via hun dienst te detecteren. Een verwijderbevel verplicht een aanbieder van hostingdiensten één of meer specifieke items binnen 24 uur na ontvangst te verwijderen of ontoegankelijk te maken. Tot slot wordt met de voorgestelde verordening een EU-centrum opgericht voor de preventie en aanpak van seksueel kindermisbruik.

De leden van de VVD-fractie lezen voorts dat de Minister enige kanttekening heeft bij de proportionaliteit van dit voorstel, met name vanwege de mogelijke inbreuk op grondrechten. Deze leden vragen de Minister die kanttekening verder te duiden. Providers reageren en analyseren toch alleen op verdachte gevallen? Kan de Minister toelichten waarom de stevige (privacy)waarborgen dit in het voorstel zijn opgenomen, niet afdoende zijn? Er wordt immers geschetst dat er alleen via de door het EU-expertisecentrum verifieerde indicatoren gehandeld mag worden. Wat is de inzet van de Minister om de Nederlandse positie over het voetlicht te brengen?

Antwoord

De zorgen van het kabinet richten zich specifiek op de verplichtingen die in het leven worden geroepen voor aanbieders van hostingdiensten en interpersoonlijke communicatiediensten om – in bepaalde gevallen – de inhoud te scannen en in specifieke gevallen mogelijk communicatie te ontsleutelen. Het voorstel geeft geen specificatie van welke technologie moet worden gebruikt waardoor onduidelijk is wat de risico's op inbreuk op verschillende grondrechten zijn en wat dit voor gevolgen heeft voor versleuteling van de berichten.

Inzake end- to-end encryptie wordt uw Kamer nader geïnformeerd in de brief in reactie op het aannemen van de motie van het lid Van Raan c.s. Daarnaast vloeit uit het voorstel voort dat de hostingsdiensten en interpersoonlijke communicatiediensten verplicht worden data te verzamelen over de identiteit van hun gebruikers, met mogelijke inbreuk op de anonimiteit van de gebruiker op het internet ten gevolg. Het kabinet zal dan ook graag beter inzicht krijgen in de effecten van het voorgestelde systeem op gegevensbescherming, online privacy en online anonimiteit. Het kabinet zet zich ervoor in dat materiaal van seksueel kindermisbruik effectief kan worden bestreden. Tegelijkertijd geldt dat de inperking van grondrechten alleen gerechtvaardigd is wanneer deze strikt noodzakelijk en proportioneel is en omkleed met waarborgen. In het vervolgtraject met de Commissie en de andere lidstaten zal het kabinet dit nadrukkelijk uitdragen.

EU-politiesamenwerking/Interpol

Gelet op de recente aanslagen en het belang van goede politiesamenwerking ter voorkoming en aanpak daarvan, hebben de leden van de VVD-fractie nog een enkele vraag over Europese politiesamenwerking. Kan de Minister schetsen of er op dit moment voldoende uitwisseling mogelijk is tussen Europese politiediensten over mogelijke terreurdaden? Wat kan daar volgens de Minister worden verbeterd?

De aan het woord zijnde leden vragen, mede naar aanleiding van de recente aanslagen in Oslo en Kopenhagen, of deze aanslagen onderwerpen zijn van gesprek tijdens de JBZ-Raad. Leiden deze aanslagen tot aanpassingen in de bestaande politiesamenwerking? Leiden de aanslagen anderszins tot aangescherpte samenwerkingsafspraken van de verschillende nationale politieorganisaties?

Antwoord

De recente aanslagen in Oslo en Kopenhagen staan niet op de agenda van de aankomende informele JBZ-Raad. Politiediensten van EU-lidstaten wisselen informatie over terrorisme uit via het *Secure Information Exchange Network Application (SIENA)* van Europol en het *Europol Information*

System (EIS). Bij Europol wordt de grensoverschrijdende aanpak van terrorisme gecoördineerd door het *European Counter Terrorism Centre (ECTC)* dat daartoe informatie van de lidstaten analyseert binnen het *Europol Analysis System*. Onder het ECTC valt het *Counter Terrorism Joint Liaison Team (CT JLT)*. Dit dient als platform voor de snelle uitwisseling van operationele informatie en bruikbare politie-inlichtingen tussen deskundigen en analisten op het gebied van terrorismebestrijding uit de EU-lidstaten. Het CT JLT is een platform waarin informatie snel, veilig, efficiënt en effectief kan worden gedeeld. In deze samenwerkingsverbanden is de politie gebonden aan de kaders die de Wet Politiegegevens stelt aan informatie-uitwisseling. De systemen en platformen bij Europol bieden in beginsel voldoende mogelijkheden tot het snel uitwisselen van informatie over (mogelijke) terreurdaden. De Nederlandse politie maakt daarnaast gebruik van INTERPOL. INTERPOL ontvangt informatie van derde, niet EU-landen en zet die door naar aan INTERPOL deelnemende lidstaten. Nederland signaleert ook terrorismeverdachten via INTERPOL voor het gebied buiten de EU.

De bestaande EU-wetgeving met betrekking tot politiesamenwerking wordt op dit moment aangescherpt. Daarbij wordt uiteraard ook rekening gehouden met wat nodig is om terrorisme te bestrijden. Zo is op 28 juni jl. de aangepaste Europolverordening in werking getreden. De bevoegdheid van Europol om grote en complexe datasets te verwerken is daarbij verduidelijkt, wat nuttig kan zijn bij onderzoek naar terrorisme. Daarnaast is de bevoegdheid van Europol om data uit te wisselen met private partijen enigszins uitgebreid, bijvoorbeeld om de verspreiding van online content dat verband houdt met terrorisme te voorkomen. Er wordt eveneens onderhandeld over aanpassing van de Prüm-verordening en een nieuwe richtlijn over informatie-uitwisseling om informatie-uitwisseling tussen rechtshandhavingsautoriteiten in het kader van het voorkomen, opsporen en onderzoeken van strafbare feiten te versnellen en te verbeteren. Dit zijn naar oordeel van het kabinet belangrijke stappen voor het versterken van de politiesamenwerking.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de stukken op de agenda en hebben nog enkele vragen over de Verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik.

Fiche: Verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik

De leden van de D66-fractie onderstrepen het belang van een gezamenlijke aanpak van seksueel kindermisbruik. Zij hebben daarover nog enkele vragen. Hoe wordt voorkomen dat het EU-centrum als extra schakel tussen de rechtshandhavingsautoriteiten, het proces van melding en afhandeling verder vertraagd? Wie zal Nederland aanwijzen als coördinerende autoriteit om de risicobeoordelingen van hostingdiensten en aanbieders van interpersoonlijke communicatiediensten te gaan beoordelen?

Antwoord

Het EU-centrum zal als expertisecentrum fungeren om betrouwbare informatie over materiaal van seksueel kindermisbruik te verstrekken, de ontvangen meldingen daarvan te beoordelen, relevante meldingen spoedig naar rechtshandha-

vingsautoriteiten door te sturen en steun aan slachtoffers te verlenen. Het EU-centrum zal daarbinnen ook ondersteuning bieden aan nationale rechtshandavingsautoriteiten en Europol door meldingen van aanbieders van hostingdiensten en aanbieders van interpersoonlijke communicatiediensten te controleren op juistheid en door te sturen naar de juiste rechtshandavingsautoriteit. Het kabinet houdt daarbij scherp in het oog dat opsporingsdiensten niet worden overspoeld door een groot aantal meldingen van bekend materiaal van seksueel kindermisbruik zodat de opsporingsdiensten zich kunnen richten op het aanpakken van de daadwerkelijke daders en kinderen te ontzetten uit acute misbruiksituaties. De uitkomst van de onderhandelingen moet worden afgewacht om vervolgens de implementatie in Nederland te bepalen.

Daarnaast hebben deze leden nog een aantal concrete zorgen. Zij vernemen dat de EC met het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende voorschriften ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik (COM/2022/209) (Kamerstuk 22 112, nr. 3455) encryptie ondermijnt door het mee willen lezen van berichten van individuele gebruikers. Deze leden steunen volledig het doel van het voorstel om de rechten van kinderen beter te beschermen, maar hebben echter wel moeite met een onderdeel van het voorstel dat het mogelijk maakt om berichten van individuen, ook kinderen, mee te lezen en daardoor vertrouwelijke communicatie van mensen onveiliger maakt voor misbruik. Je kunt geen achterdeur zonder slot voor alleen de overheid maken, iedereen kan dan naar binnen. Encryptie verzwakken betekent verzwakken voor iedereen, en dat maakt het makkelijker voor kwaadwillende om daar misbruik van te maken. De leden van de D66-fractie horen graag of de Minister zich nog steeds zorgen maakt over het bedreigen van encryptie zoals vastgelegd staat in het BNC-fiche. Kan de Minister opsommen welke voorstellen uit het commissievoorstel volgens haar mogelijk negatieve gevolgen hebben voor veilige communicatie? Hoe gaat de Minister de motie van het lid Van Raan c.s. (Kamerstuk 26 643, nr. 885) uitvoeren, mits deze wordt aangenomen?

Antwoord

Het kabinet gaat zich de komende tijd inzetten om meer inzicht te verkrijgen in de effecten van het voorstel waarbij ook een focus ligt op encryptie. Het kabinet heeft kennisgenomen van het aannemen van deze motie van het lid Van Raan c.s. door uw Kamer. Zoals verzocht zal het kabinet uw Kamer nader informeren over de gevolgen hiervan. In het BNC-fiche zijn de zorgen beschreven van het kabinet ten aanzien van de noodzakelijkheid van de verstrekkende verplichtingen die in het leven worden geroepen voor aanbieders van hostingdiensten en interpersoonlijke communicatiediensten om in bepaalde gevallen inhoud te scannen – en waar nodig de communicatie te ontsleutelen – en het melden. Deze verplichtingen kunnen een grote inbreuk opleveren op het recht op privéleven, het recht op gegevensbescherming, het recht op vrijheid van meningsuiting, het communicatiegeheim van burgers, en hiermee kan de veiligheid van het internet(verkeer) worden geschaad. Er zal eerst meer duidelijkheid verkregen moeten worden over de precieze effecten van het voorstel, voordat alle positieve en negatieve gevolgen in beeld kunnen worden gebracht.

Welke andere lidstaten maken zich hard voor veilige encryptie en staan kritisch tegenover dit onderdeel van het voorstel? Is Nederland voornemens om een voortrekkersrol te nemen om het recht op veilige

communicatie vast te leggen in het commissievoorstel? Kan de Minister toezeggen zich hard te maken om een garantie in de tekst vast te leggen die zwart-op-wit stelt dat encryptie belangrijk is voor de veilige communicatie van mensen en kinderen, dat niets in het commissievoorstel geïnterpreteerd mag worden als afdoen aan de veiligheid van encryptie, en dat iedere vorm van verzwakking van encryptie mensen blootstelt aan potentieel schadelijk misbruik door anderen? Zo nee, waarom niet? De aan het woord zijnde leden overwegen met betrekking tot deze vragen een motie in te dienen.

Antwoord

Het krachtenveld is nog niet duidelijk. Wel kan in algemene zin worden gezegd dat er enkele lidstaten zijn die zorgen hebben geuit over de privacyaspecten van het voorstel.

Inzake end-to-end encryptie in dit dossier zal het kabinet hier op terugkomen in de brief in reactie op het aannemen van de motie van het lid Van Raan c.s.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

Geannoteerde agenda van de informele JBZ-Raad van 11 en 12 juli 2022

Voordat de leden van de SP-fractie op de inhoud van de geannoteerde agenda ingaan hebben zij een algemene vraag. Het valt deze leden op dat bij de diverse punten op de geannoteerde agenda staat opgetekend dat er nog geen discussiestuk beschikbaar is of niet duidelijk is wat het Voorzitterschap wil bespreken. Deze leden betreuren dit omdat, zoals de Minister ook zal ervaren, het lastig is om de JBZ-Raad voor te bereiden, terwijl dit juist de eerste Raad onder leiding van Tsjechië is. Kan de Minister toezeggen om het Voorzitterschap te verzoeken de komende JBZ-Raden eerder de stukken ter beschikking te stellen?

Antwoord

Het kabinet is het met de leden van de SP-fractie eens dat het wenselijk is om de discussiestukken in een zo vroeg mogelijk stadium te ontvangen. Het kabinet zet er met de verzending van de geannoteerde agenda op in uw Kamer tijdig te informeren en om zo dicht mogelijk op de Raad met uw Kamer van gedachten te kunnen wisselen. Dit vergroot de kans dat stukken beschikbaar zijn. Het betreffende Voorzitterschap gaat zelf over de totstandkoming en verzending van de discussiedocumenten.

De leden van de SP-fractie lezen dat er tijdens de JBZ-Raad gesproken zal worden over de impact van de oorlog in Oekraïne op het gebied van veiligheid in de EU. In het verlengde hiervan lazen deze leden dat diverse EU-lidstaten tijdelijke grenscontroles instellen vanwege de illegale wapenhandel ten gevolge van de oorlog in Oekraïne.² Nederland is als land met veel handel en de haven van Rotterdam ook een potentieel land via welke illegale wapenhandel plaats kan vinden. Welke risico's ziet de Minister met betrekking tot de illegale wapenhandel en wat doet zij om deze risico's te beperken? Welke informatie hebben lidstaten die wel overgaan tot tijdelijke grenscontroles?

Antwoord

Het kabinet is er mee bekend dat met name de EU-lidstaten grenzend aan Oekraïne hun grenscontroles geïntensiveren

² Telegraaf, *Oostenrijk en Duitsland voeren tijdelijk grenscontroles in*, 1 juli, <https://www.telegraaf.nl/nieuws/635652553/oostenrijk-en-duitsland-voeren-tijdelijk-grenscontroles-in>

hebben, onder andere vanwege het gevaar dat wapens illegaal naar de EU getransporteerd worden.

Alle Nederlandse leveringen van militaire goederen aan Oekraïne worden vooraf getoetst aan de acht criteria van het EU Gemeenschappelijk Standpunt inzake wapenexportcontrole. Een van deze criteria is het risico op omleiding t.b.v. ongewenst eindgebruik. Gelet op de acute bedreiging van de Oekraïense soevereiniteit die sinds 24 februari 2022 uitgaat van de Russische agressie en de bijdrage van leveranties van militaire goederen aan de Oekraïense zelfverdedigingscapaciteit worden eventueel geconstateerde omleidingsrisico's als niet doorslaggevend beoordeeld voor het eindoordeel over de gehele transactie. Niettemin bestaat er een risico dat een deel van de vuurwapens uit Oekraïne op enig moment illegaal verhandeld wordt en hun weg naar de EU vindt, zoals ook Europol en Frontex inschatten. Eerdere voorbeelden van gewapende conflicten die plaatsvonden in Europa onderstrepen dit risico. Er zijn nu nog geen aanwijzingen dat de recente Russische invasie in Oekraïne heeft gezorgd voor een stijging van het aantal verhandelde illegale wapens in Nederland. Het is niet ondenkbaar dat bij vermindering of staking van de gevechtshandelingen, een deel van de wapens – ingezet in dit conflict – terecht zullen komen in onder andere de EU, inclusief Nederland. Ook kan voor Nederlandse criminelen Oekraïne een interessant gebied worden om in te opereren en/of met criminele netwerken die ter plekke opereren samen te werken voor de smokkel van wapens. De politie is hier zeer alert op. Op dit moment wordt in het kader van EU-EMPACT en het bijbehorende actieplan, gericht op het tegengaan van illegale (vuur)wapenhandel, actief samengewerkt met Oekraïne en Moldavië. Het gaat dan om informatievergaring, preventieve maatregelen maar ook om opsporings- en handhavingsacties. Op nationaal en op Europees niveau wordt informatie verzameld om een beeld te houden van de actuele situatie. Ook is de planning voor volgend jaar inmiddels begonnen om acties op Europees niveau in het kader van EU-EMPACT te ondernemen. Te verwachten is dat afhankelijk van de ontwikkeling van de situatie in Oekraïne een deel van die acties zich op dat land zal richten. De discussie biedt de lidstaten een goede gelegenheid om hun overwegingen te delen ten aanzien van de tijdelijke grenscontroles.

Daarnaast merken de leden van de SP-fractie op dat het Voorzitterschap niets over de rechtsstaat in Europa op de agenda heeft gezet. Verwacht de Minister onder het Tsjechisch Voorzitterschap überhaupt nog over de rechtsstaat in diverse lidstaten te spreken?

Antwoord

Ja. Het Tsjechisch Voorzitterschap heeft laten weten op de JBZ-Raad van oktober een discussie over de rechtsstaat te willen agenderen.

Fiche: Richtlijn en aanbeveling strategische rechtszaken tegen publieke participatie

De leden van de SP-fractie onderschrijven dat journalisten en mensenrechtenverdedigers ongehinderd hun werkzaamheden moeten kunnen verrichten en vinden het toenemend aantal incidenten tegen journalisten Nederland zorgwekkend. Intimidatie van welke aard dan ook jegens deze groep is verwerpelijk. Dat er kennelijk zo veel sprake is van strategische rechtszaken tegen publieke participatie (SLAPPs) in de EU dat de EC met

een aanbeveling en richtlijn moet komen is ook verwerpelijk. Deze leden vinden het daarom fijn om te lezen dat de Nederlandse Vereniging van Journalisten meldt dat er in algemene zin geen sprake is van SLAPPs en dat Nederland al via het procesrecht, strafrecht en tuchtrecht goede waarborgen tegen SLAPPs heeft. Desondanks sluiten voornoemde leden zich bij de kritische kanttekeningen van de Minister in het BNC-fiche aan over ruimte definities en de vraag of de voorgestelde procedure wel leidt tot een vermindering van de belasting van de betrokkene. Het is rondit zorgwekkend dat de Minister zelf ook constateert dat het voorstel van de EC kan leiden tot langere doorlooptijden in de rechtspraak vanwege een extra preprocedure. Kan de Minister aangeven hoe zij deze zorgen meeneemt in de proportionaliteitstoets van dit voorstel, aangezien de Minister een positief oordeel velt met een kanttekening, en of de Minister de rechtspraak heeft verzocht de gevolgen van dit voorstel in kaart te brengen? De aan het woord zijnde leden vragen tevens een reflectie of het voorstel tot een preprocedure niet juist misbruikt kan worden waardoor de toegang tot het recht van legitieme aanklachten onder druk komt te staan.

Antwoord

De positieve beoordeling van de proportionaliteit is het gevolg van de steun voor het doel van de regeling. Het kabinet steunt dus dat het onderwerp SLAPPs op EU-niveau wordt opgepakt en ook dat een richtlijn daarvoor het juiste instrument kan zijn. De kanttekening ziet op de inhoud van het voorstel en de daarin gekozen oplossing om het probleem van SLAPPs aan te pakken. De inzet in de onderhandelingen is om te zorgen dat het voorstel daadwerkelijk bijdraagt aan de bescherming van doelwitten van SLAPPs. Daartoe is nodig dat het voorstel meer flexibiliteit biedt voor de rechter om in te grijpen en zo ook extra rondes in de procedure voorkomt.

Het kabinet deelt de zorg dat de voorgestelde regeling nadelige effecten kan hebben voor legitieme aanklachten. Ook voor doelwitten van SLAPPs kan het dwingende karakter van de regels in het voorstel nadelig zijn. Bijvoorbeeld het verplicht stilleggen van de inhoudelijke behandeling na een verzoek tot stopzetting van de procedure en de extra ronde over de vraag of sprake is van een SLAPP leiden ook voor het doelwit tot extra moeite en kosten. Daarom is de inzet van het kabinet gericht op aanpassing van het voorstel.

Fiche: Voorstel voor de richtlijn inzake de status van langdurig ingezetene derdelanders

De leden van de SP-fractie hebben met afkeuring kennisgenomen van het voorstel van de EC om circulaire migratie mogelijk te maken. Het fiche inzake de status van langdurige ingezetene derdelanders bezien zij in dat licht. Voornoemde leden zijn kritisch op arbeidsmigratie waarbij op grote schaal uitbuiting voorkomt en arbeiders uit hun land van herkomst worden gehaald om economische redenen. Het heeft de voorkeur van deze leden om eerst het binnenlands arbeidspotentieel te benutten en de uitbuiting van werk en wonen van arbeidsmigranten aan te pakken. Times 12)

De leden van de SP-fractie zijn verbaasd over de positieve grondhouding van de Minister tegenover dit voorstel. Hoewel zij volledig onderschrijven dat migranten die hier langere tijd verblijven inderdaad makkelijker moeten integreren gaat dit voorstel om diverse redenen te ver. Ten eerste vragen deze leden een uitgebreidere wegging van de subsidiariteit van dit

voorstel. Wat hen betreft zijn lidstaten zelf autonoom in het toekennen van verblijfsrecht aan ingezetenen. Waarom ziet de Minister dit anders?

Daarnaast zijn de leden van de SP-fractie geschrokken van het voorstel om het inburgeringsexamen buitenland voor gezinsherenigers te laten vallen. Deze leden onderschrijven het standpunt van de Minister dat dit de integratie van gezinsherenigers belemmert. Zij waarderen het dan ook dat de inzet van de Minister is om dit onderdeel te schrappen. Vooruitlopend op de onderhandelingen willen deze leden vragen wat het handhaven van dit onderdeel van het voorstel betekent voor de grondhouding van de Minister op het gehele voorstel.

De aan het woord zijnde leden lezen dat de Minister ook kritisch is op het voorstel omdat het betekent dat een vreemdeling die al vijf jaar in Nederland verblijft in een ongunstigere situatie komt te verkeren. Het voorstel van de EC stelt immers dat nationale verblijfsvergunningen voor onbepaalde tijd niet gunstiger mogen zijn voor langdurige ingezetenen derdelanders. Stelt de Minister het schrappen van dit voorstel ook als voorwaarde om in te kunnen stemmen met dit voorstel?

De leden van de SP-fractie hebben ook een vraag over het middelenvereiste in het voorstel. Het wordt namelijk mogelijk dat middelen die door een derde persoon beschikbaar worden gesteld mee kunnen tellen om aan het middelenvereiste te voldoen. Vreest de Minister ook dat dit gebruikt kan worden voor werkgevers om personeel van buiten de EU te halen? Zo nee, waarom niet?

Als laatste onderschrijven de leden van de SP-fractie het bezwaar van de Minister tegen het schrappen van de arbeidsmarkttoets. Deze leden onderschrijven dat lidstaten zelf moeten blijven beslissen over de toegang van derdelanders.

Al het bovenstaande in overweging nemende zijn de leden van de SP-fractie onvoldoende overtuigd van het voorstel. Ook ondanks het feit dat zij vinden dat integratie van legale EU-ingezetenen verbeterd zou moeten worden. Daarom vragen zij de Minister of deze bereid is om bij nader inzien alsnog een negatieve grondhouding aan te nemen tegenover het voorstel.

Antwoord

Voor het antwoord op deze vragen verwijst het kabinet naar het verslag van een schriftelijk overleg aangaande de informele JBZ-Raad van 11 en 12 juli met betrekking tot asiel en migratie.

Fiche: Richtlijn inzake eenvoudige toelatingsprocedure en de gecombineerde vergunning voor verblijf en arbeid (GVVA)

De leden van de SP-fractie hebben met afkeuring kennisgenomen van het voorstel van de EC om circulaire migratie mogelijk te maken. De fiche richtlijn inzake één enkele aanvraagprocedure voor een gecombineerde vergunning voor onderdanen van derde landen om te verblijven en te werken op het grondgebied van een lidstaat, alsmede inzake een gemeenschappelijk pakket rechten voor werknemers uit derde landen die legaal in een lidstaat verblijven bezien zij in dat licht. Deze leden zijn kritisch op arbeidsmigratie waarbij op grote schaal uitbuiting voorkomt en arbeiders uit hun land van herkomst worden gehaald om economische redenen. Het heeft de voorkeur van voornoemde leden om eerst het binnenlands arbeidspotentieel te benutten en de uitbuiting van werk en wonen van arbeidsmigranten aan te pakken.

De leden van de SP-fractie zijn verbaasd over de positieve grondhouding van de Minister tegenover het versoepelen van de richtlijn inzake de enkelvoudige toelatingsprocedure en de gecombineerde vergunning voor verblijf en arbeid. Hoewel voornoemde leden volledig onderschrijven dat migranten die hier langere tijd verblijven inderdaad makkelijker moeten integreren gaat dit voorstel om diverse redenen te ver. Ten eerste vragen deze leden een uitgebreidere weging van de subsidiariteit van dit voorstel. Zij vragen of het zinvol is dat een gecombineerde vergunning voor verblijf en arbeid (GVVA) volgens het voorstel van de EC voortaan ook op het grondgebied van de lidstaat mag worden aangevraagd. In welke omstandigheden zou dit op deze volgorde kunnen plaatsvinden? Kan hier een voorbeeld van worden gegeven? Verder staan deze leden kritisch tegenover het voorstel dat een arbeidsmigrant van werkgever zou kunnen veranderen zonder een nieuwe GVVA te hoeven aanvragen. Voornoemde leden zien de GVVA als een mogelijkheid om specifieke arbeid in te vullen die niet in te vullen is op de Nederlandse arbeidsmarkt. Deelt de Minister de mening dat dit zou moeten betekenen dat een werknemer voor een specifieke baan naar Nederland komt en dus niet de concurrentie zou moeten opzoeken op de Nederlandse arbeidsmarkt? Kan de Minister voorbeelden geven van situaties waarin is gebleken dat mensen met een GVVA slachtoffer zijn geworden van exploitatie? Waarin schoot de huidige wetgeving in die situaties tekort?

De leden van de SP-fractie staan om dezelfde reden kritisch tegenover het voorstel om een GVVA nog drie maanden geldig te laten zijn nadat een arbeidsmigrant zijn baan verliest. Hoe denkt de Minister dat deze arbeidsmigrant tijdens deze drie maanden in onkosten kan voorzien? Ziet de Minister hierin geen vergroot risico op dakloosheid? Kan de Minister toelichten hoe de IND hier toezicht op zou moeten kunnen houden?

Al het bovenstaande in overweging nemende zijn de leden van de SP-fractie onvoldoende overtuigd van het voorstel. Ook ondanks het feit dat zij vinden dat integratie van legale EU-ingezetenen verbeterd zou moeten worden. Daarom vragen zij de Minister of deze bereid is om bij nader inzien alsnog een negatieve grondhouding aan te nemen tegenover het voorstel.

Antwoord

Voor het antwoord op deze vragen verwijst het kabinet naar het verslag van een schriftelijk overleg aangaande de informele JBZ-Raad van 11 en 12 juli met betrekking tot asiel en migratie.

Fiche: Verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het fiche. Deze leden onderschrijven de strijd en preventie van seksueel kindermisbruik. Het is goed dat niet alleen lidstaten maar ook de EC zich bewust is van de impact van kindermisbruik en daarom kritisch kijkt naar wat zij kan betekenen. Voornoemde leden hebben zich in het verleden ook veelvuldig op het standpunt gesteld dat er op dit moment onvoldoende gebeurt om materiaal van kindermisbruik te bestrijden. Toch hebben deze leden diverse vragen over het voorstel.

De leden van de SP-fractie hebben begrepen dat er een autoriteit aangewezen of ingericht moet worden die de risico's op het verspreiden van CSA en *grooming* gaat beoordelen. Mocht deze autoriteit van mening zijn dat er ergens een aanzienlijk risico is op het verspreiden van schadelijk materiaal dan kan er een detectiebevel uitgevaardigd worden voor bekend of nieuw materiaal van kindermisbruiker. Deelt de Minister de mening dat dit in essentie een vergaand voorstel is? Waarom meent de

Minister dat dit voorstel met voldoende waarborgen omkleed is? Kan de Minister tevens toelichten waarom dit geen opmaat is in de richting van permanente internetmonitoring?

Antwoord

Het kabinet is voorstander van een Europese aanpak op dit thema en ziet positieve punten in het voorstel zoals de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de overheid en de private sector, het verplicht verwijderen van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik en oprichting van een EU-centrum. Wel heeft het kabinet zorgen over de verstrekkende verplichtingen die in het leven worden geroepen voor aanbieders van hostingdiensten en interpersoonlijke communicatiediensten om in bepaalde gevallen beeldmateriaal van online seksueel kindermisbruik te detecteren. Hiermee lijkt een grote inbreuk te worden gemaakt op het recht op privéleven, het recht op gegevensbescherming en het communicatiegeheim van burgers maar ook kan de veiligheid van het internet(verkeer) worden geschaad. Inzake end- to-end encryptie wordt uw Kamer nader geïnformeerd in de brief in reactie op het aannemen van de motie van het lid Van Raan c.s. Het kabinet zet zich ervoor in dat kinderpornografisch materiaal effectief kan worden bestreden maar dat de inperking van grondrechten alleen plaatsvindt wanneer deze strikt noodzakelijk proportioneel is en omkleed met waarborgen. Voorts zal het kabinet ervoor waken dat het voorstel niet leidt tot algemene monitoring en dat er goede waarborgen bestaan om te voorkomen dat materiaal onterecht als seksueel kindermisbruik wordt aangemerkt, zeker wanneer hierbij automatische besluitvorming wordt toegepast.

De leden van de SP-fractie lezen in het fiche dat de Minister het belangrijk vindt dat lidstaten de ruimte krijgen om zelf de bestuursrechtelijke handhaving ruimte te geven. Kan de Minister toelichten waarom dat hier het geval zou zijn?

Antwoord

Elke lidstaat beschikt reeds over een eigen bestuursrechtelijk (handhavings)stelsel, waarbinnen uitvoering zal moeten worden gegeven aan de verplichtingen die gaan gelden op grond van de EU-verordening. In die zin heeft het kabinet opgemerkt van belang te achten dat lidstaten de bestuursrechtelijke handhaving vorm kunnen geven zoals passend en haalbaar is binnen het eigen stelsel. Het kabinet ondersteunt het in de voorgestelde verordening opgenomen voorstel tot het aanwijzen van een nationale coördinerende autoriteit in elke lidstaat die verantwoordelijk is voor de toepassing en handhaving van de verordening. Het kabinet heeft echter vragen omtrent de judiciële of onafhankelijke administratieve autoriteit die toestemming moet geven voor het uitvaardigen van een detectie- of verwijderingsbevel. Inzake end- to-end encryptie wordt uw Kamer nader geïnformeerd in de brief in reactie op het aannemen van de motie van het lid Van Raan c.s. De nationale coördinerende autoriteit moet volgens de voorgestelde verordening bij een rechter of onafhankelijk administratieve autoriteit vragen om het uitvaardigen van dergelijke bevelen. Het kabinet staat in beginsel een uitvoering van de verordening binnen het Nederlandse bestuursrecht voor. Daartoe zal zij eerst aan de Commissie om toelichting vragen van de voorgestelde verordening op dit punt en zich eventueel in een latere fase inzetten voor aanpassing daarvan. De autoriteit die toeziet op de uitvoering en handhaving van deze verordening dient dan te worden voorzien van mogelijkheden om een boete en

een last onder dwangsom op te leggen indien aanbieders van hostingdiensten en interpersoonlijke communicatiediensten niet voldoen aan hun verplichtingen op grond van de verordening. Deze aanpak sluit ook aan bij de systematiek die is voorzien in het kader van de ATKM.

Kan de Minister toelichten waarom zij enerzijds kritische vragen heeft over de proportionaliteit en effectiviteit van het voorstel om ook interpersoonlijke communicatiediensten communicatie te laten monitoren en zelfs ontsleutelen en aan de andere kant een positieve houding tegenover het voorstel heeft? Kan de Minister in haar antwoord ook ingaan op de uitgesproken verwachting dat de bestrijding van kindermisbruik ook kan worden versterkt met minder vergaande stappen en waarom dit niet terug is te vinden in de paragraaf over de proportionaliteit?

Antwoord

Het kabinet is voorstander van een Europese aanpak van seksueel kindermisbruik en is blij met de inspanning van de Commissie om de gezamenlijke strijd tegen dit materiaal te versterken. Het kabinet ziet positieve punten in het voorstel zoals de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de overheid en de private sector, het verplicht verwijderen van beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik en oprichting van een EU-centrum. Tegelijkertijd heeft het kabinet zorgen over een aantal aspecten van het voorstel omdat hiermee niet alleen een grote inbreuk lijkt te worden gemaakt op het recht op privéleven, het recht op gegevensbescherming en het communicatiegeheim van burgers, maar ook omdat hiermee de veiligheid van het internet(verkeer) kan worden geschaad. Zoals genoemd in het BNC-fiche verwacht het kabinet in EU-verband ook met minder vergaande maatregelen stappen te kunnen zetten in de bestrijding van materiaal van seksueel kindermisbruik gelet op de effectiviteit van de Nederlandse aanpak van materiaal van seksueel kindermisbruik waarbij géén verplichte detectie (en daaruit mogelijk voortvloeiende ontsleuteling en/of het ongericht scannen van inhoud) plaatsvindt. Inzake end- to-end encryptie wordt uw Kamer nader geïnformeerd in de brief in reactie op het aannemen van de motie van het lid Van Raan c.s. Het kabinet ziet voor detecteren bijvoorbeeld mogelijkheden voor het gebruik van zogeheten *hashdatabases* waarmee onmiskenbaar reeds bestaand kinderpornografisch materiaal kan worden verwijderd van diensten.

De Minister stelt enkele kritische vragen over de reikwijdte van het voorstel dat ook *grooming* behelst. Vooral de frase in het fiche dat language identifiers kunnen worden misbruikt voor andere doeleinden is alarmerend. Waarom meent de Minister dan toch een positieve houding te moeten nemen tegenover dit voorstel? Het zelfde geldt wat de aan het woord zijnde leden betreft waar het gaat om het rapporteren van identiteiten of daaraan gerelateerde data en de gekozen aanpak die afwijkt van de aanpak van terroristische content online.

Antwoord

Zoals in de beantwoording op de vorige vraag aangegeven bevat het voorstel zowel positieve aspecten maar heeft het kabinet ook een aantal zorgen waaronder het gebruik van *language identifiers* (software die aanslaat op bepaalde woorden) bij het detecteren van *grooming*. Het kabinet zal tijdens de onderhandelingen deze zorgen uitdragen.

Als laatste informeren deze leden naar de mogelijkheid om in Nederland nader onderzoek te doen naar de reikwijdte van dit voorstel. Is de Minister bereid om in dialoog te treden met diverse belangenverenigingen en uitvoeringsorganisaties over de betekenis van dit voorstel? De leden van

de SP-fractie vinden het namelijk belangrijk dat dit voorstel goed tegen het licht wordt gehouden in verband met de grote inbreuk op de mensenrechten en de Grondwet.

Antwoord

Het kabinet heeft met verschillende uitvoeringsorganisaties gesproken over het voorstel van de Commissie. Verder heeft het kabinet nauw contact met de sector over de aanpak ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik.

Actualiteiten

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van 30 juni jl. over een uitspraak van het Europese Hof van Justitie over het Passenger Name Records-systeem. Het is goed dat de Minister deze uitspraak gaat bestuderen. Kan de Minister een indicatie geven over wanneer de Kamer verder wordt geïnformeerd over deze uitspraak?

Antwoord

Op 30 juni jl. (Kamerstuk 29 754, nr. 644) heeft het kabinet uw Kamer geïnformeerd over de uitspraak van het Europese Hof van Justitie van 21 juni jl. in de door België doorverwezen zaak over de Richtlijn inzake *Passenger Name Records*. Zoals in deze brief gesteld acht het kabinet het van cruciaal belang de gevolgen van de uitspraak van het Hof gezamenlijk vanuit Europees perspectief te adresseren. Zo kan een sterke informatiepositie van de verschillende lidstaten in de strijd tegen terrorisme en ernstige criminaliteit worden gehandhaafd en het zorgvuldig samengestelde systeem van privacywaarborgen dat de PNR-richtlijn omvat worden zeker gesteld. Hier zal het kabinet zich dan ook de komende periode in EU-verbandactief voor inzetten. Het kabinet verwacht de Kamer nader te kunnen informeren na de JBZ-Raad van 13 en 14 oktober 2022.

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

Fiche: Verordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik

De leden van de ChristenUnie-fractie zijn enthousiast over het voornemen om veel meer werk te maken van bestrijding van online seksueel kindermisbruik. Zij zien dat forse maatregelen worden aangekondigd om dit tegen te gaan. Zij benoemen daarbij dat Nederland helaas een belangrijke rol vervult in het hosten van beeldmateriaal van kindermisbruik en vragen om de urgentie van dit thema dus ook tot uiting te laten komen bij de Nederlandse inzet. Zij zijn zich er ook van bewust dat sommige van deze maatregelen ook negatieve effecten kunnen hebben, bijvoorbeeld op het vrije digitale verkeer en zien dat de Minister daar terecht ook aandacht voor vraagt.

De leden van de ChristenUnie-fractie zien met interesse dat de EC voorstelt een Europees Centrum ter voorkoming en bestrijding van seksueel kindermisbruik in Den Haag te vestigen. Zij vragen op welke termijn een dergelijk Centrum zou worden opgericht en hoe dit ook de nationale aanpak van seksueel kindermisbruik kan versterken.

Antwoord

De termijn waarop het EU-centrum wordt opgericht hangt onder andere af van de snelheid van wetgevingsproces. Dit is van meerdere factoren afhankelijk en daarom kan op dit moment nog

geen duidelijkheid over de termijn worden gegeven. In het voorstel wordt genoemd dat het EU-centrum zowel zal bijdragen aan de uitwisseling van best practices tussen de lidstaten en aanbieders van internetdiensten op het gebied van preventie, slachtofferhulp en het verwijderen van materiaal van seksueel kindermisbruik van het internet, als in het aanjagen van innovatie en het doen van onderzoek naar nieuwere fenomenen, zoals live-streaming. Gezien het grensoverschrijdende karakter van het internet en de verspreiding van materiaal van seksueel kindermisbruik is de nationale aanpak ook geholpen met internationale samenwerking en uitwisseling.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen of in de gesprekken over het voorstel ook aandacht is voor seksueel kindermisbruik tegen betaling. Zo nee, is de Minister bereid dit wel te agenderen, juist ook gezien de specifieke kenmerken van deze vorm van kindermisbruik?

Antwoord

Het voorstel heeft onder andere tot doel om een doeltreffende bestrijding van online seksueel kindermisbruik mogelijk te maken. Indien daar aanleiding toe is zal het kabinet ook aandacht vragen voor het bestrijden van seksueel kindermisbruik tegen betaling. Het kabinet zet zich ook op andere vlakken in om seksueel kindermisbruik tegen betaling tegen te gaan.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen opnieuw naar de voortgang van de instelling van de Autoriteit online Terroristisch en Kinderpornografisch materiaal. Kan de Minister specifiek inzicht geven in de planning en het operationeel zijn van de de Autoriteit?

Antwoord

De Wet bestuursrechtelijke aanpak online kinderpornografisch materiaal is nog niet vastgesteld en inwerking getreden waardoor de ATKM op dit moment nog geen taken en bevoegdheden heeft op het gebied van de bestrijding van kinderpornografisch materiaal. Het kabinet streeft ernaar het wetsvoorstel bestuursrechtelijke aanpak online kinderpornografisch materiaal, waarin deze taken en bevoegdheden aan de ATKM i.o. worden toebedeeld, in het najaar in te dienen bij uw Kamer. Het kabinet werkt ondertussen aan de doorontwikkeling van de ATKM zodat de ATKM vanaf de inwerkingtreding van de Wet bestuursrechtelijke aanpak online kinderpornografisch materiaal voldoende is toegerust om aan deze wet uitvoering te geven.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de Minister aan te geven of er mogelijkheden zijn de termijn van 24 uur voor het verwijderen van content in te korten. Zij vragen voorts hoe de Minister de bestuursrechtelijke handhaving voor zich ziet.

Antwoord

Het kabinet vindt het belangrijk dat de uitvoerbaarheid in acht wordt genomen, in het bijzonder voor het MKB. De termijn van 24 uur voor het verwijderen van content wordt momenteel in Nederland ook aangehouden in de huidige (vrijwillige) afspraken waar de sector zich aan heeft gecommitteerd.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de Minister te schetsen wat in Nederland op dit moment nog niet mogelijk is op het gebied van aanpak van materiaal van seksueel kindermisbruik, wat met het voorliggende voorstel op het gebied van ontsluiting van interpersoonlijke

communicatiediensten, wél mogelijk zou worden. Kan de Minister schetsen welke uitgangspunten er zijn bij de beoordeling van dit voorstel en zou daarbij ook de subsidiariteit en proportionaliteit kunnen worden uitgewerkt? Deze leden vragen de Minister om het speelveld in de Raad op dit punt specifiek te schetsen.

Antwoord

In het voorstel ontbreken de technische details waardoor het onduidelijk is wat de effecten op ontsleuteling zijn. Om die reden is door het kabinet aangegeven dat verdere bestudering en bespreking van het voorstel nodig is om tot een goede waardering daarvan te komen, in het bijzonder ten aanzien van die onderdelen die te maken hebben met encryptie. Inzake end-to-end encryptie wordt uw Kamer nader geïnformeerd in de brief in reactie op het aannemen van de motie van het lid Van Raan c.s. De vraag wat met de komst van dit voorstel wél mogelijk zou worden is in dit stadium daarom nog niet te beantwoorden. Het kabinet zet zich ervoor in dat kinderpornografisch materiaal effectief kan worden bestreden, tegelijkertijd dienen grondrechten alleen te worden ingeperkt wanneer dat strikt noodzakelijk en proportioneel is en dient dat vervolgens omkleed te zijn met waarborgen. Zie ook de beantwoording van de vragen van D66.

Veel lidstaten zijn nog bezig met het bepalen van hun positie ten aanzien van het voorstel. Het is daarom momenteel niet mogelijk het krachtenveld op dit punt specifiek te schetsen.

Impact oorlog Oekraïne op veiligheidsgebied

Hoe apprecieert de regering de waarschuwing van Europol-directeur Catherine De Bolle dat geleverde wapens in het criminele circuit belanden? Welke maatregelen neemt de Raad dan wel Nederland om dit te voorkomen? Welke afspraken kunnen en worden hierover gemaakt met Oekraïne?

Antwoord

Het kabinet neemt waarschuwingen van Europol altijd serieus en het kabinet deelt de analyse van Europol. Het kabinet is er mee bekend dat met name de EU-lidstaten grenzend aan Oekraïne, mede in het licht van het risico op illegale wapenhandel, het toezicht aan de oostkant aanscherpen. De Nederlandse politie houdt, mede in EU-EMPACT-verband met ondersteuning van EU-agentschappen als Europol en Frontex, vinger aan de pols bij ontwikkelingen in Oekraïne en werkt in dat kader operationeel samen met de autoriteiten van Oekraïne en Moldavië. Voor alle Nederlandse leveringen van militaire goederen aan Oekraïne bevat elk dossier voor een afgegeven uitvoervergunning een eindgebruikersverklaring waarin de Oekraïense overheid onder meer verklaart dat de ontvangen militaire goederen enkel door Oekraïense overheidsorganisaties worden gebruikt in het kader van legitieme zelfverdediging of eventueel toekomstige vredesoperaties waaraan Oekraïne deelneemt.